

Fekete hó

részlet

Anyám mellett szuszog, a mellkasa lüktet a pléd alatt. Hullámverés. Csendes ritmika. Magzatpózban fekszem, a lábunk összeér. A lába mindig forró, az enyém hideg, mint a jég. Sötét van, pedig nyitva a szemem. Sötét van, csak hallgatom, ahogy néha felhorkan, a tüdeje sípol. Vanília a derekamnál fekszik, belém fúrja magát. Búg a hűtő és a gázkazán, megpróbálok visszaemlékezni a csendre.

Éppen beszélgetett egy férfival, amikor a vasútállomás parkolójához értem. Valahogy mindig megtalálják, csak bele kell nézni a szemébe, hallgatni a hangját. Áttetsző, fesztelen, befogadó, belezuhansz vagy kihasználod. A férfi ártalmatlan alaknak tűnt, a vasúti resti egyik törzsvendége lehetett, lógott rajta a műszálas zakó és a nyakkendő. Egy porszívóügynöktől jobban tartottam volna. Kiszálltam a kocsiból, gurulós bőröndök zakatolása, fékcsikorgás, recsegő MÁV-szignál. Elszoktam ennyi zajtól. Az aszfaltról csíkokban szállt fel a pára, az üvegkalitkába zárt óra este kilencet mutatott.

Néha úgy érzem, Vanília jobban ismer, mint amennyire én ismerem saját magamat. Felébredtem, és ezt abból tudom, hogy elterül rajtam. Simogatom a hátát. A félhomályban is csillog a bundája, a lehelete áporodott. Elképzelem, hogy egy gyík mászik ki a szájából. Lehunyom a szemem, hallgatom a dorombolást, mint ha ezer apró csilló masszírozná a mellkasomat. Arra riadok fel, hogy nem kapok levegőt. Hangosan zihálok, Vanília megijed. Anyám lábfeje kilóg a pléd alól, finoman megérintem. Megigazítja magán a plédet, de nem ébred fel. A napfény halványan áthatol a vastag függönyökön. A nappaliban fekszünk, szemben a konyhapult, balra a könyvespolc, jobbra a cserépkályha, a dohányzóasztalon két borospohár.

Az ablak előtt állok, nézem az éjszakát. Anyáék alszanak, alszanak az állatok is, mindenki alszik a faluban. Kinyitom az ablakot a verandán, az arcomba csap a hideg levegő. Érzem az állatok szagát, az eső áztatta földekből párologó rothadást. Nézem a fénytelen éjszakát, a sötétet, percekig kell várnom, hogy a sötétből kirajzolódjanak a szomszéd ház körvonalai. A díszítések a kerítéslécek csúcsain, a kémény, a parabolaantenna. Csend van. Mély csend. Félek a sötétől és a csendtől, visszavágyom a városba, ahol az erkélyünk alatt pattogott a labda a pingpongasztalon, és ahol esténként mindig világítottak az utcai lámpák.

Anyám puha, formátlan kupac a pléd alatt, a pléd egy óriáskígyó, amelyik lenyelte az elefántot. Anyám szeme csukva, de mosolyog, amikor félálomban megérzi a friss kávé illatát. Előveszem a müzlit, a kukoricapelyhet és a tálcat, amin Attila hozza ágyba a reggelimet. Vanília a bakancsom mellől szuggerál, a reggelit várja. Anyám felül a kanapén, vastag karjait kidugja a pléd alól, jó reggelt, egyetlenem. Még most sem értem, honnan vette a bátorságot, hogy elhagyja apát. Az arcán ráncok, a haja megőszült, a bőre elvékonyodott. Sebezhetőnek tűnik, mégis érzem, hogy elpusztíthatatlan.

Anyám Attila gumipapucsában ül a teraszon. Öt számmal nagyobb rá, csúszkál benne a lábfeje. Mindenképpen ezt akarta felvenni, mint egy rossz gyerek. Rásüt a nap, kitágulnak az orrcimpái. A levegőben virágillat, benzingőz, trágyszag kavargó. Anyám combja libabőrös. Remélem, Lajos nem leskelődik valahonnan. Robi szerint régen sorban álltak a nők a háza előtt. Ahogy leszállt az éjszaka, előbújtak a fák mögül, átmásztak a kerítésen, suttogtak, kopogtattak. Aztán jött a rák, a műtét, az oxigénpalack. Néha hallom, hogy a kút mögött lihegve könnyít magán.

Szélben hajladozó fákkal álmodom. A szél lerázta a földre az elszáradt leveleket, a göcsörtös fák pusztulásnak indult emberi testek. A törzsbe rajzolt barázdák mély sebek, a csupasz ágak emberkarok. Nagyanyám kalimpáló karjaival álmodom, a görcsbe rándult ujjaival, a bőre gyűrött pergamentekercs, kincsem, kincsem, suttogja, útban a halál felé. Visszhangzik bennem a szó, nagyanyám reszkető hangja, a gépek monoton pittyegése, szivattyúk és pumpák zakatolása. Olyan az ágyon, mint egy átlátszó tengeri hal. Sziklák és kavicsok között vergődő, partra vetett, átlátszó tengeri hal.

A szél felerősödik, zúgnak körülöttünk a fák, a szomszédban nyikorog a csirkeól ajtaja. Feltűnik a teraszon egy barázdabillegető, a köveken fut, rezegetti a farkát. Minden éjjel halállal álmodom. Tovább lüktetnek közöttünk a szavak, mint valami lassan halkuló refrén. A mondat helyén könnyűség marad bennem, egy üreg, ami végre az enyém. Anyám maga elé mered, akkor ült így, amikor krumplit hámozott. Elővesz egy szál cigarettát, az ujjbegyei közé fogja, sodorgatja, de nem gyújtja meg. Az égen bárányfelhők, egy széttépett habszivacsparna cafatjai. Mind egyformák, mozdulatlanok.

Apád ott lesz a temetésen. Már vártam ezt a mondatot, napok óta visszhangzott bennem, és most itt van, elhangzott. Profilból nézem anyám arcát, a kerítés mellől nézi a szamarat, most látja először élőben. Az állat szeme körül fehér karika, mintha odafestették volna. Bólogat, prüszköl, nyújtogatja a nyelvét, kilátszanak a hatalmas metszőfogai. Van benne valami bájos, mondja anyám az orrát törölgetve. Erősödik a száraz szél, felkavarja a port az udvaron, a fenyőfák ágait tépkedi. Anyám belekortyol a kávéba. Ha apámról van szó, még mindig nehezen tudunk egymás szemébe nézni.

Anyám kezében jól áll a metszőolló. Megigazítja magán a munkáskesztyűt, övé a szilva, enyém a meggy. A legtöbb ágat létra nélkül is elérjük, a vastagabbakhoz nem nyúlunk. Nincs szívem levágni az új hajtásokat. Lefelé nőnek, lehúzza őket a rügyek súlya, a cigánymeggy lassan olyan lesz, mint egy szomorúfűz. Anyám dúdol. Mondtam neki, hogy pihenjen, de ő mindenképpen segíteni akart. Átbújok a vékony ágak függőnyén, belül ritkítom a fát. A főágot tavaly elfűrészeltük, a nyitott korona több fényt enged a hajtásoknak. Összefolyik a számban a nyál, a nyárra gondolok, a friss meggyzörpre, nagyanyám rácsos meggyes pitéjére. Reggel kiment megmetszeni a fát, estére csak egy csonk maradt belőle, nagyanyám a fa tövében ült, úgy ölelte magához a fűrész, mint egy kisbabát. A szomszédok hívták ki a mentőket, néhány hónappal később pedig végleg bekerült az otthonba.

Lesz beszéd is, valaki jön majd az önkormányzattól. Kellene írunk néhány mondatot róla, amiből kiindulhat, az élettörténetéről, a jelleméről, hogy milyen ember volt. Anyám kezében csattog a metszőolló, a szilvafa alatt hajolgat. Nehezen rakom össze a mondatokat, minden második szavát elviszi a szél. Elképzelem magam, ahogy a nagyanyám jelleméről írok az önkormányzatnak. Tisztelt bizottság. Egyszer elvesztem a kukoricásban. Bármerre indultam, olyan volt, mintha egy helyben jártam volna. Nem mertem kiabálni, csak leültem, és vártam. Amikor a nagyanyám megtalált, azonnal lekevert két pofont, a tenyérynoma ott maradt a bedagadt arcomon. Aztán hazavitt, és meggyes pitét adott. Tisztelt bizottság. A nagyanyám, született Lantos Gizella, rendszerető, komoly asszony volt. Tisztességgel élte le az életét, keményen dolgozott a tehenészet konyháján, szabad idejében hímzett és keresztretjvényt fejtett. Fiát becsülettel felnevelte. Szerető anyaként és figyelmes nagyszülőként emlékezünk rá.

Ég az arcom a hideg szélben. Északnyugat felől fúj, a dombok gerincét borzolja, a fák között kanyarog, tépi az ágakat, a bokrokat. A távolban látszanak a fenyőfák tömbjei, a gombafertőzés miatt már megkezdték az irtásukat. Idén most jöttem fel ide először. Az órámon háromszáznyolcvan métert mutat a magasságmérő, ebből tizenkettő a kilátó. Recseg alattunk a faépítmény, erősen kapaszkodom a korlátba. Anyámnak nincs tériszonya, csak kipirosodott arccal áll mellettem. A szemközti dombokon kidőlt fák, rozoga vadlesek. Halkan lihegünk.

A taglózópisztoly nem végez azonnal minden állattal. Néhány lövés csak felnyitja a koponyát, de nem roncsolja kellőképpen az agyat, ilyenkor az ismétlőlövés sem segít. Az állatok fejfelé lógnak a futószalagról, a gép szállítja őket, csöpög belőlük a vér, közben mozgatják a fejüket, hangokat adnak ki, nyögnek. Előfordul, hogy a marhák nyúzás közben még pislognak. A halál jelenlétét nemcsak az ember érzi, hanem az állat is. Hallják egymás visítását, rúgkapalását. Látják egymást meghalni, és tudják, hogy ők következnek a sorban.

A tenger jut eszembe a fenyőfákról, a gyantaillat, a kabócák ciripelése. Képeslapok egy távoli világból, a nyírfák fehéren világító törzse, rozsdabarna vörösfe-

nyók, maszatos gyerekek, angyalarcú nők. Attila fotói. Hogy a szem és a vér magyar és hanti nyelven is szem és vér. Ej, kát, hurem, te vagy az én párom. Elönt valami furcsa melegség, Attila hangján visszhangoznak bennem a szavak. A titkos kódnyelvünk néhány hanti szó, rajtunk kívül csak pár ezer ember érti. Anyám felsóhajt mellettem, úgy néz rám, mint aki választ vár valamire. Az emberek lassan egyedül maradnak a nyelvükkel, ahogy ezek a fenyőfák is mind elpusztulnak.

Viharfelhők tornyosulnak a gerinc fölött. Anyám háttal áll a domboknak, Zoltánról beszél, nem akarom félbeszakítani. Mindennek vége, a kapcsolatot azért még tartják, barátok maradtak. Anyám szája a mondat végén megremeget, észreveszi, hogy észrevettem. A háta mögött villámok hasítják fel az égboltot, valószínűtlen, éles fény fut végig a vágóhíd betonkerítésén. Kedvelem Zoltánt, de nekem az apám az apám. Ha most itt lenne, meg tudná mondani, mikor ér ide a vihar. Kiolvassná a felhőkből, az ég színeiből, a szagokból. A vadonban is túlélne, találna ehető növényeket, képes lenne tüzet csiholni, vadászni. Az állatok mindig a tenyeréből ettek. Beleborzongok, hogy Attila ebben mennyire hasonlít az apámhoz.

A fák között eső szitál. Egymás nyomába lépünk az ösvényen, a földön apró kavicsok csillognak. A vágóhíd melletti ösvényen haladunk, a rövidebb úton. A betonkerítés tetején szögesdrót feszül, a vágóhídról nincs menekvés. Aki egyszer meghúzza a taglózópisztoly ravaszát, többé már nem ugyanaz az ember. Anyám jön utánam, kerülgetjük a gatz, a párába harapunk. A kerítésen túl ismeretlen világ, az állatok láthatatlanok, a sűrű csendben csak a gépek búgnak. Halálszag vibrál a levegőben. Ezt az ösvényt mindenki elkerüli, a faluból már senki sem dolgozik a vágóhídon.

Anyá mindig megnyugtatott, amikor villámlott, és dörgött az ég. Az orromat a szúnyoghálónak nyomtam, az esőcseppek a műanyag hullámlemezen kalapáltak. Félttem a vihartól, de szerettem az eső illatát. Szerettem, amikor beborult az ég, mert tudtam, hogy utána jön a mennydörgés, és anyá magához ölel. A verandáról néztük a viharokat, vártuk apát és a világoskék Trabantot. A kocsiából azóta kinőtt egy bokor, apám kertjének hátsó udvarában áll. Villámok szikráznak a sötétben, az ereszcSATornából a teraszra ömlik a víz, anyám szájában ropog a puffasztott rizs. A mobilját görgeti, közben mosolyog. Kiveszem a levest a hűtőből. Elszöktünk apámtól, de mintha semmi sem változott volna, azóta is csak menekülünk előle.

Olga lehetne akár a szomszédunk is. Pöttyös pamutkendő az állán, lazán megkötve, a nejlonotthonka fölött ujjatlan, kötött kardigán. Csak a szeme szokatlan, két vízszintes vonal, szemöldök nélkül. Az arc keleties vonásai feloldódnak a barázdák mélyén. A faluban mindenki ismeri, de azért kitűztek róla egy fényképet a boltokban. Eltűnt személy. Három pont ugrál a képernyőn. Olyan valószínűtlen csetelni valakivel, aki a tajgából ír, ötezer kilométerre tőlem. Mínusz har-

mincöt fok van, írja Attila. Fázik, elege van, nem halad a kutatásával, körülötte mindenki csak iszik, Kolja pedig teljesen kikészült Olga eltűnése miatt. Nézem az ugráló pontokat a képernyőn, közben beszívvecskézem Attila üzeneteit.

Csillogtak a szemei. A sombokrok között fujtatott, párát lehelt a sötétbe. Olyan magas volt, mint én, egymás szemébe néztünk. Hatalmas, erőteljes duzzadó test, megérinthezhetem volna az agancsát. Az álmaimban is megjelenik, de már abban sem vagyok biztos, hogy azok az álmaim. Senkinek sem merek beszélni erről. A kanapén fekszünk, anyám az alpakás pizsamámban mered a plafonra. Megértem, én is ugyanezt tenném, ha elmondaná, hogy álmaiban egy szarvas próbál üzeni neki valamit. A holttestről inkább nem mondok semmit, látomás volt, álom csupán.

Akkor kezdtek komolyan venni bennünket, amikor kiderült, hogy Attila járt a hantiknál. Az emberek hanghordozása megváltozott, a tekintetükbe tisztelet vegyült. Lajos ritkábban káromkodott, és rögtön elnézést is kért miatta. Elhívták a faluházba, hogy tartson élménybeszámolót. Kemény fából faragták a professzor urat, többször megjárta Szibériát, hogy hídként kössön össze bennünket az ősmagyarokkal, méltatta a polgármester Attilát. Nem, a sámánok nem tudják meggyógyítani a rákot, válaszolta a jegyző kérdésére Attila az élménybeszámoló utáni fogadáson.

Apámnak nem volt szüksége segítségre a gyilkoláshoz. A saját szememmel láttam, hogy megöl egy disznót. A többiek még csak készülődtek az udvaron, amíg ő a mellső lábánál fogva a földre rántotta az állatot, majd a nyakába szúrta a kést. A disznóból ömlött a vér, apám üvöltött, hogy valaki vigye már oda a vándlingot. A zománcozott tál lassan megtelt vérrel, apám a disznó oldalán térdepelt. Az ablakban álltam, feküdj inkább vissza, mondta szelíden anyám a hátam mögül. A nap éppen csak feljött a trágyadomb mögött, tompa fényvel világított a szemembe. Hunyorogtam, könnyeztem, de mindent láttam.